

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 174
חמו"ת תשע"ה

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

של חבורת האברכים שע"י מוקד העירוב, שהשדות אוסרות את כל העירוב, כפי שכתוב בשו"ע (סי' שני"ח ס"ט) שאם זרעו בתוך החצר שטח של יותר מבית סאתיים, השטח נאסר מדין קרפף, ונעשה כרמלית שאסור לטלטל בו, וממילא גם כל העירוב של החצר ושל הישוב נאסר, מדין פרוץ למקום האסור. ועיין בביאור הלכה שהביא משו"ת דבר שמואל, שהיקף החומה של העיר אינו נאסר במצב שזרעו בתוכו, אבל הרבה אחרונים תמחו על דבריו, כיון שהשו"ע פוסק שגם היקף של חצר נאסר, אין לחלק בין חצר לחומת העיר, וסיים שאם אי אפשר לתקן יותר טוב, לפחות לא יקלו יותר מדברי הדבר שמואל. ועל פי זה יש ישובים שמחוסר תקציב או מחוסר דרישה ואפשרות, כוללים את השדות וסומכים על הדבר שמואל, למרות שהמעין בדבריו יראה שהגביל את דבריו במקום שזורעים אותו רק זמנית. וגם כתב דבריו בהיקף חומה שנעשה לשמור דירת יושביה, משא"כ בהיקף קלוש של צוה"פ, זה קולא עוד יותר גדולה, ואכמ"ל.

לכן גם בישובים, רובם מוציאים את שטחי השדות, ובמקומות שלא הוציאו, את השדות, הדבר חמור מאוד, ובודאי שלא לטלטל בהם. הפתרון לתקן את העירוב הוא, להקיף את השדות בהיקף של צורות הפתח, ואז רק שטח השדות יהיה אסור כדון קרפף, ושאר הישוב יהיה מותר, כי במצב כזה אינו פרוץ למקום האסור. רב הישוב התרוצץ עם הבודק של המוקד במשך שעות ארוכות, למדוד את כל השדות, ולסמן את מקום העמודים, ואח"כ השיג תקציב, ויחד עם קבלן מהישוב העמידו כמה עשרות עמודים, והקיפו את כל השדות וכן הוסיפו לתקן עוד כמה עמודים שהיו צריכים תיקון. ובס"ד זכו להעלות את רמת הכשרות של העירוב הרבה מאוד. מאז נוהג רב הישוב להתייעץ עם מוקד העירוב, בשאלות המתחדשות לו בפקיח העירוב.

הרב שיגילה עמוד גבוה מהקרקע ג' טפחים

בחדש זה הרב הלך לבדוק את העירוב, בנוסף לבדיקת האחראי, וגילה דבר משונה באחת החצרות, שהעמוד מחובר גבוה מהקרקע ג' טפחים. בעיקרון לא אמור להיות בעיה כזו בישוב הזה, כי העמודים יצוקים באדמה, ולא יתכן שהם יהיו גבוהים מהקרקע. ובכל זאת הרב שאיכפת לו מאוד על כשרות העירוב, בעירנותו המיוחדת שם לב לדבר הזה. התברר שהתושב פגע בעמוד, ותיקן אותו בעצמו ע"י שחיבר אותו לעמוד ברזל שהיה מחובר בחצרו, ולא ידע שצריך לחברו קרוב לקרקע. דין זה התבאר בגליונות האחרונים, לגבי לחי ולגבי גדר על חוף הים, שאם הם גבוהים ג' טפחים מהקרקע, הם פסולים מדין מחיצה תלויה שהגדלים יכולים לבקוע תחתיה (עירובין דף יב,). הרב שלח את השאלה למוקד העירוב, ויחד עם זאת עשה מעצמו את הפתרון שהוזכר לעיל, והוסיף אבנים ועפר מסביב לעמוד, כדי ליצור קרקע גבוהה יותר, ואז יוצא שהעמוד מחיל מהקרקע, ואין לו דין של מחיצה תלויה [יש לציין שצריך שהשטח המוגבה יהיה בו רוחב ד' על ד' טפחים, כשיעור המינימלי של קרקע. וכן חשוב למצוא פתרון אחר, לחבר את הלחי והעמוד נמוך וצמוד לקרקע, כדי שלא יהיה מצב שיפנו את החול והאבנים, ולא ישימו לב שהעירוב יפסל ח"ו].

עמוד שהתגלה גבוה ג' טפחים

במקרה זה אנו רואים חלק מהפירות של הפעילות של בדיקת הישובים, שאינו רק לדעת איזה ישובים אינם כשרים, ולא בשביל לזכות בהתקנת העמודים, שברוב המקרים ישנם קבלנים אחרים שזוכים בהם, אלא הפעילות שלנו מתבססת על הלימוד והקנת הידע לאחראים המקומיים, כדי שהם ישקיעו, שהם ידעו, שהם יעשו נכון, שהם יזכו את הציבור בעירוב טוב, ויצילו אותם מחילול שבת ח"ו.

פתרון שנעשה לטולאת תחתיו כשחברו ד טפחים

פעילות להעלות רמת הכשרות בישובים מבוקשים

בשבוע האחרון ביקשו שני אברכים להצטרף אל בדיקת העירובים של מוקד העירוב, ולאחר תיאום יצאו יחד אל הצפון, לבדוק מספר מקומות מבוקשים ביותר, שבמשך השנה מתארחים בהם כמה מאות משפחות חרדיות, אלא שהמצב של העירוב שבהם אינו מספיק טוב. מבין המתארחים, יש אברכים שלמדו שצריך לברר על העירוב בכל מקום, ולא רק לסמוך שאם יש שם יהודים או רב, ודאי שהעירוב טוב, אותם אברכים מתקשרים למוקד ומקבלים את המידע במקרה שהעירוב אינו מספיק טוב, ומבינים שצריך להימנע מלטלטל. אבל כנגד זה יש עדיין הרבה שאינם יודעים שצריך לברר, ואינם מתקשרים לברר אלא סומכים על מה שיש, ולכן אנו מנסים לתקן ולקדם את המקומות המבוקשים, עד כמה שאפשר, שגם אם לא נגיע לדרגה המושלמת, מ"מ אולי נגיע למצב שיהיה על מה לסמוך.

ההתקדמות הזאת נמצאת בתהליך כבר כמה שנים, ומתפרסת על ישובים רבים מכל רחבי הארץ מהצפון ועד הדרום, ישובים נבחרים שרבים משתמשים בהם, ואנו יודעים על בעיות שונות שיש בהם. התהליך הזה אינו פשוט בכלל, בהרבה מתוכם יש הסכמה מהאחראי לתקן אותם, אבל יש בעיה גדולה של חוסר תקציב, המונע מאיתנו לתקן אותם. במקרים אלו מגישים בקשה, ממתנינים ומנסים לפעול להשגת תקציב או תרומה. ויש מקומות שבהם הבעיה מחמת שחסר שיתוף פעולה מצד המקום, וע"ז פועלים בתיאום ובהסברה לאט לאט, להגיע לשיתוף פעולה נעים ונכון, למען הציבור כולו.

האם צריך להשקיע בתיקון העירובים בישובים

פעמים רבות שואלים המשתתפים, מדוע עמלים כל כך לתקן את העירובים בישובים, האם אנו סבורים שנגיע איתם לרמת כשרות שנוכל לומר לאנשים לסמוך עליה. הרי מה נעשה עם החילונים הגרים בהם תשובה לכך. למדנו מדברי גדולי ישראל בדרושות האחרונים, ששלחו לתקן את העירובים העירוניים, גם במקרים שהם ידעו שישארו בהם בעיות הלכתיות קשות. ובאופן כללי היתה תשובתם, שאם העירוב יהיה כשר לפי שיטה כלשהי, שווה להשקיע בו, כדי להציל במשהו את המטלטלים, ואף צריך להוסיף לתקן מה שאפשר שיהיה עוד שיטות המכשירות אותו. למרות שמי שישאל האם לטלטל, יאמרו לו שלא יטלטל.

אף אנו נאמר לעניינינו, המצב כיום שאפילו במשפחות החרדיות, ומשפחות אברכים, יש הרבה שמטלטלים בישובים שאנו עוסקים בהם, אפילו שלפי הוראות גדולי ההוראה ופוסקי זמנינו, אין לטלטל בהם. ועל כן בודאי מצוה רבה לטפל בהם, ולהשקיע בכל האמצעים להעלות את רמת הכשרות. ובמקביל לכך יש לציין, שלאחר הפעילות בשנים האחרונות, זכינו בס"ד שכמה ישובים כבר עונים על ההגדרה שאפשר לסמוך ולטלטל בהם, כל ישוב לפי רמת כשרותו. ויש להתעדכן בכך במענה הטלפוני. כה יתן ה' וכה יוסיף, ויה"ד שלא ייצא ממשול מתח"י.

הדרכת מוקד העירוב להוצאת השדות הזרועים מהעירוב

למען העידוד בהתקדמות המתרחשת, נביא דוגמא אחת מתוך עשרות השאלות שבאות למוקד מידי שבוע, דוגמא זו קשורה גם לנושא שהתבאר בשני הגליונות האחרונים, בדין מחיצה תלויה, ונראה בו את התועלת של הקשר שנוצר בין רב הישוב למוקד העירוב.

באחד הישובים בצפון שגם בו רבים הנופשים בימי בין הזמנים, הגיע הבודק של מוקד העירוב, ופגש עם רב הישוב, ועבר יחד איתו על כל עמודי העירוב, אחד אחד נבדק בקפידה, צורת ראש העמוד, מיקום העמוד, ודברים החוצצים תחת החוט. באותה תקופה העירוב כלל גם שדות גדולות של עשרות דונמים, שהיו זורעים אותם מידי שנה, דין זה נלמד בשבועות אלו במסגרת השיעורים

להצטרפות לחבורת האברכים ללימוד עירובין הלכה למעשה, עם דוגמאות ושקופיות מהמציאות בימינו ממאות ישובים בארץ. ניתן להרשם בטל' מודיעין עילית - 110-121-0504 ב"ב, ירושלים, בית שמש - 05276-76-605

תשובה לאברך שנסע לבית הארחה בישוב

נחזור אל הבדיקות שנערכו בשבוע זה, המקום הראשון שבו פתחו את המסע בשבוע זה, הוא ישוב שנמצא באזור טבריה, עם בית מלון שרבים נוסעים אליו. ביום שישי האחרון היה אברך שנסע לשם עם בני משפחתו, והתקשר לשאול האם אפשר לטלטל בו. התשובה היתה במקרה זה, שהעירוב של הישוב אינו מספיק טוב בשביל לסמוך עליו אפילו לבני המשפחה, כי אנו יודעים על המצב בקטע מסוים שבעירוב, שהוא בעייתי, ולמרות שלא בדקנו את כל העירוב, הקטע הזה משפיע על כל הישוב, כי בעירוב הכל הוא יחידה אחת, אם יש פירצה האסורה במקום אחד, או צורת הפתח אחת אינה כשרה, כל העירוב אינו כשר, והטלטול נאסר בכל הרחובות [והחצרות שאינן מוקפות בפני עצמן]. האברך הוסיף ושאל, הרי אומרים שהישוב מוקף בגדר, וא"כ מה הבעיה. והמשיב אמר לו שאכן חצי מהישוב מוקף גדר, אבל החצי השני אינו אלא ע"י צורת הפתח, ובהם מתחילות הבעיות. אמנם לא אמרנו שהעירוב פסול, כי לא ידענו על דבר הפוסל לכל השיטות, אלא ראינו שיש שם דברים שמעיקר הדין אין להתיר אותם. [ובמאמר המוסגר יש לציין שזו לא פעם ראשונה שהאורחים ואפילו התושבים אומרים שהישוב מוקף גדר ולכן יש עירוב מהודר, ובמצאיות אין גדר אלא בצד מסוים של הישוב, והעירוב רחוק מלהיות מהודר. מלבד זה שיש בעיות גם בגדרות, ואכמ"ל].

לאחר שהאברך קיבל את הדברים, הוא שאל מה הוא בכל זאת יכול לעשות, האם בחצר של המלון הוא יכול להסתובב עם העגלה. ובמקרה זה התשובה היתה שגם חצר המלון אסורה, כי היא אינה מגודרת בפני עצמה, ואין לה אלא את ההיקף של כל הישוב, שמצבו כאמור אינו טוב. אבל המשיב מהמוקד הוסיף ואמר לו, שלגבי הטלטול בתוך המלון עצמו, שגם זה צריך עירוב חצרות ברוב המקרים, כי כמעט תמיד יש בו אורחים שאוכלים בפני עצמם, ואי"ה יבואר בהמשך]. יש לנו פתרון בשבילו. שיעשה בעצמו עירוב חצרות פרטי למלון, יקח ארבע לחמניות, ויזכה אותם בנוסח מסוים, [שכולל את כל מי שיהיה בשבת, ולכל מי שהוא שכיר ולקטנו של מי שיהיה בו בשבת, וע"י סי' שפ"ב במשנ"ב ס"ק מ"א, שבשעת הצורך יסמוך ע"ז להתיר גם את המקומות של עובדים גוים או מחללי שבת הנמצאים בשבת]. וע"י יהיה מותר לו לטלטל בתוך הבנין הגדול, ולקחת דברים מהחדר אוכל לחדרו, וכן להיפך.

הבחנה בבדיקה בין נבל שזקע להחי שאינו תחת החוט

הבודק עם שני האברכים הגיעו לישוב, והתחילו בבדיקת הגדר, דבר ראשון לראות את הדברים הטובים, לאחר שעברו את חצי הישוב, התחילו לראות את צורות הפתח, וכפי שצפו מראש היו בהם כמה דברים השנויים במחלוקת הפוסקים, דברים שאפשר להבין שהרב בישוב הדתי סמך עליהם, ובכל זאת משפחות בני תורה צריכות להקפיד על השיטות האחרות שנפסקו להלכה, גם כלפי הטלטול ע"י ילדים קטנים. אבל לקראת סוף הסיבוב, הגיעו למקום שבו היו שתי צורות הפתח שהיו בהם דברים הפוסלים ממש. אחד הדברים שהיו שם, בצורת הפתח שעוברת על הכביש, השתמשו בכלל חשמל שמחובר בין שני עמודי עץ, והעמידו לחיים למטה צמוד לעמוד. האברכים שהצטרפו ציינו על בעיה שכבל החשמל רפוי מאוד, ונוטה בצורת קשת כלפי מטה. בד"ן זה המשנ"ב צ"ן (בשעה"צ ס"ט ס"ב) לדברי המשכנתו יעקב שאם החוט שוקע כלפי מטה, צריך לזהר לתקנו, אך לא כתב לפסול, והחזו"א (סי' ע' סק"י) דן לפסול, [ויש בזה כמה טעמים משום פתחי שימאי, ומשום חוט מן הצד, ועוד]. וזה אחד הטעמים שצריך למתוח את החוטים. ומ"מ באופן שיש לחיים, יש מתירים אם החוט שוקע רק מעט ואכמ"ל.

הבודק אמר לאברכים שבאו ללמוד, שיתבוננו יותר טוב, וילמדו להבחין שיש בעיה יותר חמורה, ואז אחד מהם שם לב שהעמוד עקום, ואמנם זה לא העמוד העקום היחיד שבישוב, אלא שכאן זה פוסל ממש. כי כאן החוט אינו מעל העמוד כלל, והוא מן הצד, והסיבה שהוא יכול להיות צורת הפתח היא ע"י שיש תחת הכבל לחיים, ובזה כותב המשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ג) שהלחיים חייבים להיות מכוונים מתחת החוט, ואם הם סוטים אפילו משהו, הצוה"פ פסולה. והביאור בזה, כיון שהלחי שבזמנינו הוא עמוד של צורת הפתח, וע"י גוד אסיק רואים כאלו עולה עד החוט, א"כ אם הוא סוטה במשהו יוצא שהחוט הוא מן הצד של העמוד, וחוט מן הצד פסול אפילו כשנמצא במשהו מן הצד. הבודק הוציא את המכשיר של מדידת החוט [ע"י הבקבוק והשרשרת], ומדד את המקום שבו מתחיל הכבל לאחר נטיית העמוד, ויצא שהכבל רחוק ממקום הלחי כארבעים ס"מ.

ביצד לענות לאברך על כשרות העירוב בישוב

הדבר הזה היה הפתעה מצערת גם לבודק של מוקד העירוב, למרות שהוא רגיל לצערנו למצוא עירובים שאינם כשרים רח"ל, אבל במקרה זה מדובר בישוב שמשקיע, ונזהר שיהיה עירוב כשר לפי דרגתו, ולמרות זאת העירוב פסול. מחמת חוסר הידיעה הפשוטה, לדעת לכוון את הלחי תחת החוט. גם

המשיב של המוקד לא אמר לשואלים להיזהר עד כדי כך, אלא רק שאי אפשר לסמוך עליו, במצב כזה יש מקרים שהשואל מרשה לעצמו לסמוך שלא אמרו לו שהעירוב פסול, וא"כ במקרה כזה מתברר שהשואל טילטל באיסור.

לעומת זאת האמת היא, שאם אמרו לו שעי"פ הלכה אינו מספיק בשביל לסמוך, הרי ברור שצריך שלא לטלטל, ואם היה נוהג כהלכה, לא היה נכשל [ואי"ה יבואר עוד בגליון הבא]. המחוייבות שלנו אינה רק לא לטלטל בעירוב פסול, אלא כל שאין מידע מוסמך שהעירוב כשר ברמה שאפשר לסמוך עליה, צריך להקפיד שלא לטלטל כלל. כמובן שזה לא קל, ובודאי שהוא מצמצם את חוויית הנופש, אבל זו הזכות שלנו, הנסיון שלנו, והשכר שלנו - שכרו של שומר שבת מחללו.

תיקון לשער שגובה ג' טפחים מהקרקע

היעד הבא היה ישוב באזור מירון, שבו יש עוד יותר אורחים חרדים, בפרט בימי בין הזמנים. מדובר בישוב שיש בו רב חרדי, אבל בין התושבים לא כולם שומרי שבת. והרב קרא למוקד, שהוא רוצה לעשות שיהיה עירוב מהודר, בשביל התושבים, ובשביל שמי שיגיע לשם יוכל לטלטל, ולא יהיה מכשול, כי סומכים בזה על הרב של הישוב.

בישוב הזה כמעט כולו היה מוקף גדר, אך היו בו הרבה שערים ליציאה לרפתות ולולים ושבילי דרך. במקומות שהשערים פתוחים במשך השבת, עשו בשנים האחרונות צורות הפתח, אבל היו כמה שערים שהרב אמר שהם סגורים כל השבת, ולכן לא צריך לעשות בהם צורת הפתח. הבודק

נסע עם הרב לאורך כל היקף הישוב, והיו כמה דברים חשובים להוסיף לקדם את כשרות העירוב. באחד השערים הסגורים, היה חלל גדול מתחת השער. שהיה בו יותר מג' טפחים. והנה במצב כזה, גם אם השער סגור כל השבת, זה לא מועיל, כי היתר ע"י השער הוא שהשער ישמש למחיצה, אבל כשיש תחתיו חלל ג' טפחים הוא מחיצה תלויה ואין לו דין מחיצה.

אמנם יש מקרים שאפשר להתיר מדין "עומד מרובה", כאשר החלל שתחת הגדר או השער אינו מתמשך לאורך י' אמות, ובתנאי שהגדרות בקו ישר. אבל במצב הזה הגדרות לא היו בקו ישר, וגם השערים לא נסגרו ממש זה כנגד זה. הרב של הישוב הזה מיוחד מאוד, מקבל כל הערה, ומיוחד בזריזות ועשייה, ומיד קרא אל בעל המשק שיראה מה צריך לתקן. בעל המשק הגיע מיד מהשדה עם הטרקטור, והרב הסביר לו שיוסיף עוד חתיכת רשת מתחת השער, באופן שלא ישאר יותר מעשרים ס"מ. [כדי שגם אם בהמשך הזמן יתמעט מעט מהקרקע, יהיה פחות מג' טפחים]. למרות שהתשוב אינו דתי, הוא אמר שיעשה מה שהרב אומר, ועד מחר זה יסודר.

שערים סגורים שהתברר שנתפתחים בשבת

לאחר מכן המשיכו בבדיקת הישוב, ועבר ליד שערים נוספים, שהחוט שקשרו מעליהם לא היה תקין. הרב אמר לבודק ששערים אלו סגורים כל השבת. אך הבודק ביקש שישאלו את בעל הרפת והדיר אם הם פותחים אותם בשבת, כי כדי להחזיק משק חייבים להיכנס בשבת. הרב התקשר אליו מיד במקום, והוא הגיע ואמר שהשער נפתח בכל שבת למשך כשלוש שעות, כדי להעביר את העיזים לחליבה ולהחזירים. הרב קיבל את הדברים, והורה להעמיד לפני השער עמודים חדשים.

בשלב זה אנו מוכרחים לסיים את הגליון, למרות שהזכרנו דברים שהיו רק בשני ישובים מתוך ארבעת המקומות שהיו באותו יום, וגם בתוך השנים האלו, זה רק מעט מהנידונים שהיו בהם, וכל זה רק יום אחד מתוך המערכת השבועית הפועלת במוקד העירוב בס"ד. יתן ה' שנזכה להמשיך ולעשות כבוד שמו יתברך, ולמען הציבור שרוצה לקיים רצונו יתברך, ושנראה ברכה והצלחה בכל מעשי דינו, ובכל הפעילויות המתרחבות.

הודעה חשובה

באחד מהישובים החרדים שמוקד העירוב ציין לשואלים שהעירוב שבו עומד בכשרות מהודרת בדרגת עירוב שכונתי, חל לאחרונה שינוי בכשרות, וכעת אינו עומד בכשרות השכונתית, ולפי הוראות מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל ופוסקי זמנינו אין לטלטל בו.

אנו מודיעים זאת מחובתנו לשנות את ההוראה שהיתה בעבר, שהיתה נכונה לשעתה, ומכאן והלאה יש להתעדכן בשינויי הכשרות.

תיווך דירות עם מידע כשרותי - עירוב כשר וחשמל שבת

המענה ניתן ע"י רשימה שתשלח למבקשים

במייל A83320@gmail.com

ובפקס דרך מס' הטלפון 055-678-33-23

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM